

پرسش و پاسخ اختصاصی ماهنامه ی دنیای پسته با چارلز نیکولز

معمولاً کسبه بازار دوست دارند درباره ی وضع صنعتی که در آن مشغولند از زبان همچراغی هایشان مطالبی بشنوند؛ یا تحلیل و حس افراد درگیر در صنف شان را درباره ی بازار بدانند. خیلی وقت ها راهکارها و پیشنهادات گرانمایی از این رو گفتگوها حاصل شده است. از این رو بر آن شدم تا دیدگاه چارلز نیکولز را درباره وضع تولید و بازار پسته در اختیار خوانندگان محترم ماهنامه ی دنیای پسته قرار دهیم. در ادامه پرسش و پاسخ های خواندنی رد و بدل شده بین دبیرخانه انجمن پسته ایران و ایشان آورده شده است.

پسته در خصوص فعالیت حرفه ای خود، تاریخچه مختصری را شرح دهید.

۳۵ سال است که تولیدکننده پسته هستم و مدت ۲۷ سال است که به ضبط و تجارت پسته مشغولم.

پسته عده ای معتقدند آمریکایی ها بازار پسته را از ایران گرفته اند

و سهم بازار ایران کاهش یافته؟ مصادیق تحلیل شما چه هستند؟ هر جور که حساب کنید، در حال حاضر ایالات متحده آمریکا بزرگترین تولید کننده پسته در جهان است. تولید سال ۲۰۱۶ آمریکا (بیش از ۴۰۰ هزار تن) حتی از بیشترین حجم محصول ایران در سال «آور» نیز بیشتر بوده است. واضح است بازارهایی وجود دارند که ترجیح می دهند پسته آمریکایی مصرف کنند، در حالی که سایر بازارها پسته ایرانی را ترجیح می دهند. بازارهای مصرف براساس مسائل مهمی از جمله ترجیح طعم، ظاهر، مسائل امنیت غذایی، قابلیت اطمینان از عقد قرارداد و البته بحث قیمت، تصمیم به انتخاب و مصرف پسته آمریکایی یا ایرانی می کنند.

پسته بین سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴، در دنیا به طور میانگین ۴۶۰ هزار تن پسته در ابتدای هر سال برای مصرف در دسترس بوده و از این مقدار به طور میانگین ۷۵ درصد در

همان سال مصرف می شده است. اما امسال با توجه به تخمین فروش ۳۱۰ هزار تنی محصول آمریکا و مقدار فروش پسته ایران تا پایان سال، به نظر می رسد بیش از ۱۰۰ هزار تن پسته نسبت به میانگین گذشته به فروش برسد. آیا این روند افزایش عرضه ادامه می یابد؟ تقاضا و متعاقباً قیمت ها چه

سمت و سویی پیدا می کنند؟ به عقیده من امسال افزایش مصرف قابل توجه بوده است. عرضه در ایالات متحده افزایشی ۳۰۰ درصدی را تجربه کرد، قیمت عمده فروشی ۳۵ درصد پایین آمد، قیمت باغدار هم احتمالاً ۲۵ تا ۳۰ درصد کمتر از اوایل سال خواهد بود. از طرفی، میزان مصرف پسته دو برابر بیشتر از اوایل سال است. من اقتصاددان نیستم، اما به نظر من این نشان می دهد تقاضا برای پسته چقدر کشش پذیر است.

بحث کشش تقاضا موضوع خیلی مهمی

است چرا که در ۱۰ سال آینده میزان عرضه محصول آمریکا افزایش خواهد یافت. انتظار داریم شاهد افزایش عرضه مشابه ۱۰ تا ۱۵ سال گذشته باشیم. البته باید توجه داشت عواملی هستند که مانع از افزایش موثر عرضه می شوند:

- کمبود منابع آبی برای تولیدکنندگان کالیفرنیا ایالتی بسیار بزرگ و دارای بافت شهری است و اکثریت جمعیت آن در امتداد خط ساحلی اقیانوس آرام ساکن هستند. کالیفرنیا بزرگترین مرکز تولید کشاورزی در ایالات متحده است و تمرکز تولید در دره مرکزی داخلی واقع شده است. کشاورزی برای بسیاری از شهروندان کالیفرنیا اهمیت زیادی ندارد و با افزایش عظیم جمعیت، منابع آبی توسط مردمی که هیچ دلبستگی به کشاورزی ندارند کنترل می شود. این مسأله باعث شده است آب کمیاب تر و برای تولیدکنندگان محصولات کشاورزی در کالیفرنیا بسیار گران تر تمام شود.
- اکثر مناطق پسته کاری در دهه گذشته در اراضی حاشیه ای واقع شده اند که با مشکل کمبود آب و یا آب کم کیفیت مواجهه اند. پسته محصول سودآوری برای تولیدکنندگان کالیفرنیا محسوب می شود. علت اینکه بسیاری از سرمایه گذاران پسته را در اراضی حاشیه ای می کارند، پایین تر بودن قیمت زمین است. مشخص نیست با این شرایط چگونه می توانند در دراز مدت به تولید ادامه دهند، اما به عقیده من از این باغ ها انتظار بازدهی و کیفیت بالا نباید داشت.

● از سال ۲۰۱۲، تعدادی از باغات پسته دچار بیماری باکتریایی به نام رودوکوکوس (Rhodococcus) شده اند. برآوردها نشان می دهند ده ها هزار هکتار آلوده شدند. بعضی از باغات مجدداً کاشته شدند، اما قطعاً همه آنها دیر به مرحله ی باردهی می رسند. بسیاری از کارشناسان معتقدند که عواقب طولانی مدت وجود نخواهد داشت، البته این مسأله هنوز قطعی نیست. تأثیر این بیماری تأخیر ۱ تا ۲ ساله (یا حتی بیشتر) در تولید است. باغداران نیز از توسعه باغ های جدید احساس خطر می کنند؛ چرا که نگرانند مبادا این مسأله تأثیر دراز مدت داشته باشد.

- ایالت کالیفرنیا میانه خوبی با کسب و کار ندارد؛ به خصوص مشاغلی که با منابع سر و کار دارند، از جمله

کشاورزی. همانطور که قبلاً اشاره کردم، کالیفرنیا ایالتی بسیار شهری است و نمایندگان دولت کمترین علاقه ای به کشاورزی ندارند. سالانه قوانین زیادی به تصویب می رسد که منجر به افزایش هزینه های تولید و فرآوری پسته و سایر محصولات کشاورزی می شود. تولیدکنندگان کالیفرنیا به دلیل هزینه های بسیار بالای تولید، محصولی با بازدهی و کیفیت فوق العاده تولید می کنند. از قضا، افزایش سطح زیر کشت پسته تا حدی مرهون برخی از این قوانین است، چرا که صنعت پسته در مقایسه با سایر محصولات کشاورزی (میوه جات و سبزیجات)، بسیار مکانیزه است.

بر می گردیم به نکته اصلی سوال شما. ما در شرکت نیکولز اعتقاد داریم که ظرف ۵ سال آینده بازگشت سرمایه باغدار نوسانات بیشتری در مقایسه با ۵ سال اخیر (با احتساب سال ۲۰۱۶) تجربه خواهد کرد. دیدیم که قیمت ها به شکل یکنواختی از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ بالا بودند تا اینکه در سال ۲۰۱۶ قیمت باغدار دچار افت قابل ملاحظه ای شد. از آنجا که ۴۰ درصد سطح زیر کشت فعلی زیر ۱۲ سال است، سال ها طول خواهد کشید تا الگوی مشخصی از تولید شکل بگیرد که بر اساس آن بتوانیم پیش بینی دقیق تری از میزان محصول هر سال ارائه دهیم. تا آن زمان، هر سال با ریسک های مربوط به محصول کمتر یا بیشتر از حد انتظار روبرو هستیم و در این شرایط ضابطان نمی دانند چه میزان از محصول را از یک سال محصولی به سال بعد انتقال دهند. این مسأله باعث ایجاد نوسانات قیمتی و نتیجتاً احتمال کاهش بازگشت سرمایه باغدار می شود. (همانطور که برای محصول ۲۰۱۶ دیدیم که این اتفاق افتاد).

آیا در بازارهای پرمصرفی مانند چین و اروپا واقعاً کالاهایی از قبیل بادام هندی و بادام کالای جانشین پسته محسوب می شوند؟

تخصص زیادی در بازارهای خرده فروشی اروپا یا چین ندارم، چرا که عمده فعالیت های تجاری ما در خود آمریکا متمرکز است. در بخش خرده فروشی آمریکا در مرحله اول بادام هندی و بعد از آن بادام، رقبای مستقیم پسته محسوب می شوند.

آیا با افت قیمت پسته صادراتی در حجم عمده فروشی، قیمت پسته خرده فروشی در سوپرمارکت های چین و اروپا افت سریع و شدیدی را تجربه می کند؟

با اینکه در مورد بازارهای خرده فروشی چین و اروپا اطلاعی ندارم اما شواهد نشان می دهد باید انتظار کاهش قیمت داشته باشیم؛ چرا که با قیمت های پایین محصول ۲۰۱۶ آمریکا در ۶ ماه گذشته صادرات به هر دو مقصد به طور چشمگیری افزایش یافته است. البته روشن است که قسمتی از این افزایش در صادرات از جانب ایران تأمین شده است.

کاهش و افزایش قیمت چه تأثیری بر تقاضا خواهد داشت؟ تقاضای پسته چقدر کاهش پذیر است؟

پاسخ این سوال را قبلاً دادم. به عقیده ما تقاضای پسته به شدت کاهش پذیر و تابع تغییرات قیمتی است. چرا که بر خلاف بادام که ماده تشکیل دهنده محسوب می شود، پسته به عنوان یک غذای کامل به صورت میان وعده مصرف می شود. اما این مسأله در مورد عرضه صدق نمی کند. حتی با وجود تغییرات در قیمت گذاری، تولیدکنندگان همچنان به تولید میزان مشابه ادامه می دهند.

واکنش قیمت های خرده فروشی و سوپرمارکت ها در بازار داخلی آمریکا به افزایش عرضه چگونه بوده است؟

در نتیجه کاهش ۲۰ تا ۳۰ درصدی قیمت ها، فروش داخلی آمریکا امسال افزایش ۱۰۰ درصدی داشته است. در عین حال، تلاش های اخیر ضابطان و خرده فروشان پسته را تجاری تر و به بهتر شناخته شدن آن کمک قابل توجهی کرده است. سال گذشته شاهد کاهش چشمگیر تقاضا در بخش خرده فروشی بودیم، چرا که قیمت متوسط پسته حدود ۱۰ دلار در هر پوند (تقریباً دو برابر بیشتر از قیمت بادام هندی) بود. اینها دو نمونه بارز از تأثیرات قیمت گذاری و بازار بر تغییرات چشمگیر تقاضا هستند.

چه عواملی بر افزایش تقاضای پسته در بازارهای جهانی موثرند؟

در ادامه لیستی از این عوامل را بدون ترتیبی خاص ارائه می دهم. موارد ۴ و ۶ برای حفظ افزایش تقاضا در بازارهای

جهانی پسته از اهمیت بسیار بالایی برخوردارند:

۱. افزایش عرضه محصول در دسترس
۲. کاهش قیمت گذاری
۳. کاهش موانع و تعرفه های گمرکی
۴. افزایش شمار مصرف کنندگان طبقه متوسط که قدرت خرید پسته داشته باشند

۵. افزایش تقاضا به دنبال آگاهی از فواید پسته برای سلامتی

۶. افزایش فرهنگ مصرف پسته به عنوان یک میان وعده به مرور زمان

پسته نقش سود توزیع کننده در ایجاد تقاضا چقدر پررنگ است؟

سوال پیچیده ای است. واضح است که اگر توزیع کننده به دنبال حاشیه سود بسیار بالا باشد که افزایش قیمت را بر مصرف کننده تحمیل کند، طبعاً این مسئله نه به نفع تولیدکننده پسته و نه به نفع مصرف کننده آن در بازارهای مقصد است. اگر فرض کنیم وارد کننده یا توزیع کننده حاشیه سود خوبی داشته باشد، آن وقت برای افزایش تقاضا انگیزه بیشتری پیدا می کند؛ چرا که با افزایش حجم معاملات، حاشیه سود وی نیز بالاتر می رود. البته همیشه این اتفاق نمی افتد. به این سوال نمی توان پاسخی ساده داد.

پسته آینده بازارهایی نظیر کره جنوبی، برزیل، مکزیک، اندونزی و هند را در مصرف پسته چگونه ارزیابی می کنید؟ (هریک را به طور جداگانه شرح دهید)

تجربه شخصی من تنها در کشورهای کره جنوبی، برزیل و هند بوده است. با این حال نظر من در مورد پتانسیل

سایر مقاصد به شرح زیر است:

کره جنوبی

پتانسیل این کشور در کوتاه مدت، متوسط است. جمعیت طبقه ی متوسط در این کشور زیاد است، اما در مجموع کل جمعیت این کشور نسبتاً کم است. اخیراً تعرفه های وارداتی کاهش قابل توجهی داشته اند و این تأثیر مثبتی در صادرات به این کشور داشته است.

برزیل

پتانسیل این کشور در کوتاه مدت، کم است. جمعیت کل این کشور زیاد است و جمعیت مصرف کنندگان طبقه متوسط و بالا هم خوب است. مسائل مهم تعرفه ای هم ندارند، اما پسته بخشی از فرهنگ غذایی در برزیل نیست و برای افزایش تقاضا در این کشور باید تلاش زیادی کرد.

مکزیک

پتانسیل این کشور در کوتاه مدت، بالا است. در مکزیک مقدار زیادی پسته مصرف می شود و قیمت پایین عمده فروشی تقاضا برای مصرف را افزایش می دهد. ورود پسته آمریکایی به مکزیک بدون تعرفه گمرکی است، اما برای پسته برشته و شور مالیات بر ارزش افزوده قابل توجهی وضع شده است. پسته ایرانی البته شامل تعرفه می شود، اما در گذشته مواردی وجود داشته که برای اجتناب از پرداخت بخش زیادی از تعرفه، متوسل به ارائه قیمت ها به گمرک زیر قیمت واقعی فروش (under invoicing) می شدند. بزرگترین مانع افزایش فروش به این کشور ضعف پول رایج مکزیک (پزو) نسبت به دلار است.

اندونزی

اطلاعات زیادی در مورد این بازار ندارم.

اما می دانم که پنجمین کشور پرجمعیت جهان است. به عقیده من پتانسیل این کشور در کوتاه مدت کم، اما در طولانی مدت بالا است.

هند

پتانسیل هند در کوتاه مدت بالا است. تعرفه های گمرکی به ۱۰ درصد کاهش یافته اند که هنوز قابل توجه است. حجم زیادی پسته از دبی و هنگ کنگ وارد هند می شود و از هر دوی این مبادی ارائه قیمت ها به گمرک زیر نرخ واقعی فروش بسیار متداول است. اگر پسته هم مثل بادام آمریکایی به جای نرخ تعرفه درصدی (متغیر) دارای نرخ تعرفه ثابتی بود حجم بسیار زیادی پسته از آمریکا به هند سرازیر و باعث بهبود توسعه این بازار می شد. البته حتی اگر تعرفه تغییر هم نکند، حجم پسته صادراتی از ایران و آمریکا به دلیل پایین بودن قیمت ها و رشد روز افزون طبقه متوسط در هند رو به افزایش است.

در این بین فکر می کنم هند و برزیل بالاترین پتانسیل را به عنوان بازارهای در حال شکل گیری دارند.

روند تولید پسته آمریکا را در ۱۵ سال آینده چگونه می بینید؟

کاشت و تولید پسته در کالیفرنیا همچنان رو به رشد است، اما در مقایسه با ۱۵ سال اخیر سرعت رشد کندتری را تجربه خواهد کرد. تولیدکنندگان کالیفرنیا نگران افزایش هزینه های تولید، مشکلات منابع آبی و ریسک های بازار هستند. ما تخمین خاصی از اندازه محصول نمی زنیم، چرا که اصلاً نمی دانیم محصول ۲۰۱۷ چقدر خواهد بود.

